หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดของนักการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความอยู่รอดปลอดภัยมั่นคงและความผาสุขร่วมกันในสังคม เป็นประการสำคัญ การศึกษาไทยในปัจจุบันนี้ มุ่งสอนคน โดยมีจุดเน้นที่ว่า ให้รู้จักคิด คิดเป็น ทำเป็น ต้องการสร้างคนให้เป็นคน ไม่มุ่งแต่สอนหนังสือ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า การศึกษากับสังคมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก การศึกษาเป็นกระบวนการสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งสังคมจัดให้มีขึ้นเพื่อความเจริญก้าวหน้า และเพื่อการดำรงอยู่ของสังคมเอง ในปัจจุบันนี้การศึกษานับวันแต่จะมี ความสลับซับซ้อนและมีปัญหายุ่งยาก ที่จะต้องพิจารณามากขึ้นทุกที เพราะความก้าวหน้าและความสลับซับซ้อนของสังคม ปัญหาที่สำคัญยิ่งปัญหาหนึ่งก็คือ หลักสูตรหรือประมวลการเรียน ซึ่ง ธำรง บัวศรี กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมีความมุ่งหมายในการให้การศึกษาแก่เด็กอย่างไร และสามารถให้ความรู้ สร้างเสริมทักษะและทัศนคติในด้านใดบ้าง สิ่งต่าง ๆ ที่ประมวลไว้ในหลักสูตรเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางที่ช่วยให้เราทราบได้ทันทีว่า การศึกษาที่จัดให้แก่เด็กนั้นเน้นหนักไปในทางใด มีผลดีต่อตัวเด็กและสังคมมากน้อยเพียงใด การจัดการศึกษาจำเป็นต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ยังมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดและกรรมวิธีการจัดการศึกษาด้วยเป็นอันมาก การจัดการศึกษาจึงต้องมี "หลักสูตร" เป็นแนวทางของการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของสังคม[1]

---

[1]ธำรง บัวศรี, ทฤษฎีหลักสูตร ภาค 1 (พระนคร : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2504), หน้าคำนำ.

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร เป็นคำที่มีความหมายแตกต่างกันในทัศนะของนักการศึกษา เช่น คาร์เตอร์ วี. กู้ด (Carter V. Good) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรคือ กลุ่มของวิชาหรือประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียน [1]

เกลน แฮสส์ (Glen Hass) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรคือมวลประสบการณ์ทั้งหมดที่บุคคลได้รับจากการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนอันมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ให้บรรลุผลตามเป้าประสงค์และจุดประสงค์เฉพาะต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตเนื้อหาด้านทฤษฎีและการวิจัยอันมีรากฐานมาจากการปฏิบัติทั้งในอดีตและปัจจุบัน [2]

สุมิตร คุณานุกร ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรในระดับโรงเรียนหมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนไม่ว่าจะเป็นภายในและภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ [3]

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรคือ ข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศเพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมาย

---

[1] Carter V. Good, Curriculum in Good Dictionary of Eudcation 3 d.ed, (N.Y. : McGraw-Hill Book Co., 1973), p. 153.

[2] Glen Hass, Curriculum Planning : A New Approach 2 d ed., (Boston, Massachusette, Allyn and Bacon, Inc., 1977), p.5.

[3] สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน (พระนคร : โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์, 2518) หน้า 3.

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ[1]

อย่างไรก็ตาม ความหมายของหลักสูตรมิได้หมายถึงเอกสารหลักสูตรแม่บทที่กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้นแต่เพียงเล่มเดียวก็หาไม่ แต่หมายรวมถึงทุกอย่างที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรม ประสบการณ์ทุกอย่างที่จัดให้เด็ก รวมถึงการสอนของครูในและนอกชั้นเรียนด้วย

หลักสูตรประกอบด้วยสาระสำคัญ 8 ประการ กล่าวคือ

1. จุดหมายคือ ความประสงค์หรือความต้องการทางการศึกษาและสังคม ซึ่งหลักสูตรมุ่งจะสนองหรือมุ่งให้เป็นไปตามนั้น

2. หลักการคือ ทิศทางหรือแนวทางซึ่งจะนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร เช่น หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น มีจุดหมายอยู่ข้อหนึ่งว่า "เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานเพียงพอแก่การนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิตทั้งส่วนตัวและครอบครัว รวมทั้งการฝึกงานและการศึกษาเพิ่มเติม" ดังนั้น จึงกำหนดหลักการไว้ว่า "เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการต่าง ๆ ได้" เป็นต้น

3. โครงสร้างคือ กลุ่มวิชาหรือรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรอันมีทั้งส่วนที่บังคับ ส่วนที่ให้เลือกเรียนตามถนัดและส่วนที่ให้เลือกเรียนได้อย่างเสรี อนึ่ง จะต้องมีการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มวิชานั้น ๆ ด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้แล้ว

4. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (แต่ละรายวิชา) หมายถึง ความรู้ ทักษะหรือทัศนคติบางประการโดยเฉพาะรายวิชานั้น ๆ ซึ่งนักเรียนจะต้องมีหรือต้องปฏิบัติให้ได้

5. เนื้อหาของรายวิชาคือ ประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งกำหนดไว้สำหรับรายวิชานั้น ๆ อันจะช่วยให้บรรลุถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่วางไว้แล้ว

---

[1]กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง) (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์, 2522), หน้า 4.

6. สื่อการเรียน คือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติตามที่ต้องการ สื่อการเรียนได้แก่ หนังสือ แผนภูมิ เอกสาร รูปภาพ สไลด์ เทป เครื่องมือต่าง ๆ เป็นต้น

7. วิธีสอน การสอนกับการบอก ไม่เหมือนกัน การสอนย่อมจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น หลักใหญ่มีอยู่ว่าให้นำเอาวิธีการคิดมาใช้เป็นวิธีสอน ถ้าทำเช่นนั้นแล้วการสอนก็จะช่วยให้เกิดการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นได้ด้วย การทำกิจกรรม การอภิปราย การเขียนรายงาน การค้นคว้า ภาคปฏิบัติเหล่านี้ ย่อมเป็นวิธีการปลีกย่อย ซึ่งอยู่ภายในขั้นตอนของวิธีการคิดอีกชั้นหนึ่ง

8. การประเมินผล เมื่อสอนไปแล้วก็ต้องวัดดูว่า นักเรียนได้เกิดมีความรู้ความเข้าใจและทักษะตามนั้นของจุดประสงค์ของการเรียนรู้เพียงใด หรือไม่ และจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไรต่อไป

หลักสูตรเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางหรือแผนการเรียนการสอน หรือรูปแบบของการเรียนการสอน ให้มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรในปัจจุบันได้กำหนดไว้หลายระดับ ได้แก่ หลักสูตรระดับประถมศึกษา หลักสูตรระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรระดับอุดมศึกษา เหล่านี้เป็นต้น

006216

<u>การพัฒนาหลักสูตร</u>

หลักสูตรถือได้ว่าเป็นแม่บทในการจัดการศึกษา นักการศึกษาหรือนักพัฒนาหลักสูตรเห็นว่าควรจะต้องเริ่มคิดก็คือ การกำหนดจุดมุ่งหมาย ซึ่งนักการศึกษาได้ให้เกณฑ์ในการกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

ดี. เค. วีลเลอร์ (D.K. Wheeler) เสนอแนะว่าการพิจารณาจุดมุ่งหมายของการศึกษาควรมีลักษณะดังนี้[1]

---

[1]D.K. Wheeler, <u>Curriculum Process</u> (London : University of London Press, 1967), pp. 70-96.

1. สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชน
2. เหมาะสมกับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย
3. เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคม
4. สนองความต้องการของแต่ละบุคคล
5. มีดุลยภาพระหว่างชีวิตของเอกัตบุคคลและสังคม

วิลเลี่ยม บี. เรแกน (William B. Ragan) เสนอแนะว่าการกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาควรกำนึงถึงการปฏิบัติในชีวิตซึ่งประกอบด้วย[1]

1. การรักษาตนเอง
2. การแสวงหาสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต
3. การเลี้ยงดูและอบรมบุตร
4. การสร้างมนุษยสัมพันธ์
5. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ชำรง บัวศรี กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรควรยึดถือ กฎของความเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ เช่น ระดับวุฒิภาวะ ระดับความแตกต่างระหว่างบุคคล ระดับความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ สรุปได้ดังนี้[2]

---

[1] William B. Ragan, Modern Elementary Curriculum (New York : The Dryden Press, Inc., 1955), p. 113.

[2] ชำรง บัวศรี, หฤษฎีหลักสูตร ภาค 1 (พระนคร : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2504), หน้า 6 – 17.

1. การจัดทำหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. การจัดทำหลักสูตรต้องกำหนดขอบเขตให้กว้างขวางในระยะต้น ภายหลังจึงค่อย ๆ เป็นวิชาเฉพาะลงไป

3. การจัดทำหลักสูตรต้องกำหนดวิชาต่าง ๆ ไว้อย่างมีระเบียบตามลำดับความยากง่ายและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของเด็กแต่ละวัย

4. การจัดทำหลักสูตรต้องคำนึงถึงผลที่เด็กจะได้รับโดยมีส่วนสัมพันธ์กันทุกด้าน

5. การจัดทำหลักสูตรต้องเพ่งเล็งถึงความต่อเนื่องของประสบการณ์ที่จัดให้เด็กทุกระยะ

6. การจัดทำหลักสูตรต้องคำนึงถึงอัตราเร็วของความเจริญเติบโตและพัฒนาการในวัยต่าง ๆ

7. การจัดทำหลักสูตรต้องคำนึงถึงความจริงที่ว่าในวัยหนึ่ง ๆ ของเด็กนั้น พัฒนาการย่อมแสดงออกเด่นชัดเป็นอย่าง ๆ เสมอไป

8. การจัดทำหลักสูตรต้องคำนึงถึงการปรุงแต่งบุคลิกภาพของเด็กแต่ละวัย

9. การจัดทำหลักสูตรต้องมุ่งส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก

10. การจัดทำหลักสูตรนอกจากจะมุ่งในพัฒนาการปัจจุบันของเด็กแล้ว จะต้องให้เป็นรากฐานสำหรับรอชั้นพัฒนาการในอนาคตด้วย

สุนทร สุนันทชัย ได้กล่าวถึงแนวความคิดในการจัดทำหลักสูตรของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้เสนอแนวทางในการจัดทำหลักสูตรกลางและหลักสูตรท้องถิ่นดังนี้[1]

---

[1]สุนทร สุนันทชัย, "การปรับปรุงหลักสูตรให้เข้ากับท้องถิ่น", <u>เอกสารประกอบการบรรยายในการสัมมนานักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น</u> (15 ธันวาคม และ 22 ธันวาคม 2518), หน้า 6. (อัดสำเนา)

1. เนื้อหาของหลักสูตรควรมีส่วนหนึ่งที่ทุกคนเรียนเหมือนกันในสาระสำคัญ เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อความเป็นไทยร่วมกัน และอีกส่วนหนึ่งแต่ละคนมีโอกาสเรียนแตกต่างกัน ให้เหมาะสมกับอุปนิสัย ความสนใจ และความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น (ให้มีหลักสูตรบังคับและหลักสูตรเลือก)

2. เนื้อหาหลักสูตรที่กำหนดควรมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่จะมีคุณประโยชน์ระยะยาวเป็นหลักสูตร และให้เรียนรู้สิ่งที่จะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาประกอบกัน

3. เนื้อหาของหลักสูตรควรมีความรู้เบื้องต้นทางการเกษตรที่อิงหลักวิทยาศาสตร์ โดยที่ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติทดลองจริง ๆ เพื่อเพิ่มผลผลิต

4. เนื้อหาของหลักสูตรควรจะปลูกฝังให้ผู้เรียนรักท้องถิ่น ถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องบำรุงรักษา รู้จักใช้ สงวน และทนุบำรุงทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

5. เนื้อหาของหลักสูตรควรจะให้ผู้เรียนสามารถรักษา ถ่ายทอดและปรับปรุงขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นให้เหมาะสมกับความจำเป็นของกาลสมัย

6. เนื้อหาของหลักสูตรควรมุ่งให้ผู้เรียนรับผิดชอบและรู้สึกว่าคนมีภาระหน้าที่ต่อสังคม ผลประโยชน์ของตนขึ้นอยู่กับส่วนรวม โดยเฉพาะท้องถิ่นของตน

7. เนื้อหาของหลักสูตรควรให้ผู้เรียนสามารถค้นพบความหลังในท้องถิ่นและนำความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงการประกอบอาชีพและเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

วีลเลอร์ (Wheeler) กล่าวว่า ในการพัฒนาหลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้[1]

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายระดับสูง (Ultimate goals) จุดมุ่งหมายระดับกลาง (Mediate goals) จุดมุ่งหมายระดับโรงเรียน (Proximate goals)

---

[1] D.K. Wheeler, Curriculum Process, pp. 30-31.

และจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน (Specific objectives)

2. การกำหนดประสบการณ์การเรียน

3. การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียน

4. การจัดและหลอมประสบการณ์และเนื้อหาสาระ

5. การประเมินผล

เอ. วี. เคลลี่(A.V.Kelly)กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร ควรพิจารณาสิ่งสำคัญดังนี้[1]

1. จุดมุ่งหมายการศึกษา

2. เนื้อหาสาระ

3. กระบวนการเรียนการสอน

4. กระบวนการประเมินผล

การจัดทำหลักสูตรมัธยมศึกษาในประเทศไทย

การจัดทำหลักสูตรในประเทศไทย เริ่มปรากฏครั้งแรกในปี พ.ศ.2435 แต่การจัดการศึกษายังไม่แพร่หลายไปถึงประชาชนพลเมืองได้รวดเร็ว[2] และไม่มีระบบเป็นหลักฐานแน่นอน จนในปี พ.ศ.2441 จึงได้เริ่มมีโครงการศึกษาสำหรับชาติขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งพระยาวิสุทธ สุริยศักดิ์ (ม.ร.ว.เปีย มาลากุล) ร่างขึ้นทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จ

---

[1] A.V. Kelly, The Curriculum : Theory and Practice (London : Harper and Row, 1977), pp. 3-10.

[2] กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507 (กรุงเทพ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507), หน้า 97.

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ตามโครงการศึกษา พ.ศ.2441[1] ได้จัดการศึกษาเป็น 2 ประเภทคือ การเล่าเรียนสามัญ และการเล่าเรียนพิเศษ

การเล่าเรียนสามัญแบ่งลำดับชั้นเป็น[2]

1. การเล่าเรียนเบื้องแรก (มูลศึกษา)
2. การเล่าเรียนเบื้องต้น (ประถมศึกษา)
3. การเล่าเรียนเบื้องกลาง (มัธยมศึกษา)
4. การเล่าเรียนเบื้องสูง (อุดมศึกษา)

การเล่าเรียนเบื้องกลาง หรือมัธยมศึกษา ได้กำหนดเวลาเรียน 4 ปี อายุของผู้เรียนตั้งแต่ 14 ปี ถึง 17 ปี

ต่อมาในปี พ.ศ.2445 ได้มีการเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษา โดยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น สามัญศึกษา และ วิสามัญศึกษา[3]

สามัญศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ

1. ประถมศึกษา เป็นประโยค 1 ชั้นต้น ผู้เรียนจะต้องมีอายุไม่เกิน 12 ปี
2. มัธยมศึกษา เป็นประโยค 2 ชั้นกลาง ผู้เรียนจะต้องมีอายุไม่เกิน 15 ปี
3. อุดมศึกษา เป็นประโยค 3 ชั้นสูง ผู้เรียนจะต้องมีอายุไม่เกิน 20 ปี

โรงเรียนมัธยมศึกษาในสมัยนั้นมีเฉพาะในกรุงเทพมหานครเท่านั้น คือ โรงเรียนสวนกุหลาบ โรงเรียนสายสวลี โรงเรียนราชบูรณะ และโรงเรียนเบญจมบพิตร

ตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2456 และ พ.ศ.2464 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้มีเวลาเรียน 8 ปี คือ[4]

---

[1]กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507 หน้า 115.

[2]เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

[3]เรื่องเดียวกัน, หน้า 180.

[4]เรื่องเดียวกัน, หน้า 225 และ 270.

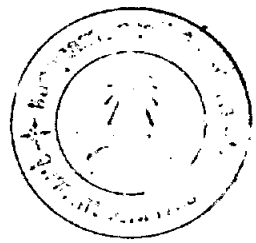

มัธยมตอนต้น 3 ปี

มัธยมตอนกลาง 3 ปี

มัธยมตอนปลาย 2 ปี

เมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ.2475[1] แล้ว จึงได้กำหนดแผนการศึกษาขึ้นใหม่ และประกาศใช้ในปีเดียวกันนั้นเอง แผนการศึกษา พ.ศ. 2475 ได้แบ่งการมัธยมศึกษาออกเป็น 2 ตอนคือ[2]

มัธยมต้นสามัญ 4 ปี

มัธยมวิสามัญ 4 ปี

ผู้เรียนระดับมัธยมต้นสามัญจบแล้ว จะเข้าเรียนต่อมัธยมวิสามัญเพื่อเรียนวิชาชีพต่อเป็นเวลา 4 ปี หากแต่ถ้าผู้ใดสามารถเรียนต่อในระดับชั้นอุดมศึกษา ก็อาจเข้าเรียนมัธยมปลายสามัญ เพื่อเตรียมตัวเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยหรืออุดมศึกษาอื่น ๆ

จะเห็นได้ว่าแผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2475 มีระยะเวลาที่นักเรียนจะต้องศึกษาในการศึกษาสามัญยาวนานถึง 12 ปีคือ ประถมศึกษา 4 ปี และมัธยมอีก 8 ปี จึงได้มีการปรับปรุงแผนการศึกษาชาติอีกครั้งในปี พ.ศ.2479[3] ซึ่งแบ่งการมัธยมศึกษาเป็น 2 ตอนคือ มัธยมต้น 3 ปี และมัธยมปลาย 3 ปี ส่วนนักเรียนที่จะเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยหรืออุดมศึกษาจะต้องศึกษาในชั้นเตรียมอุดมศึกษาต่ออีก 2 ปี รวมเป็นการศึกษาระดับมัธยมศึกษา 8 ปี

ในปี พ.ศ.2484[4] กระทรวงศึกษาธิการเห็นว่านักเรียนที่เรียนจบชั้นมัธยมปีที่ 6 ต้องการเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษามากขึ้น เห็นควรให้ตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาของรัฐบาลและเอกชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยกระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ

---

[1]กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507 หน้า 308.

[2]เรื่องเดียวกัน, หน้า 311.

[3]เรื่องเดียวกัน, หน้า 344.

[4]เรื่องเดียวกัน, หน้า 352.

สอบไล่ชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่ 2 เพื่อควบคุมคุณภาพของการศึกษาในระดับเดียวกันทั่วประเทศ

ในปี พ.ศ.2494[1] ได้มีการประกาศแผนการศึกษาชาติอีกฉบับหนึ่ง กำหนดให้การจัดมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 3 สายคือ

1. มัธยมสามัญศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาสามัญ ต่อจากประถมศึกษา จัดสอนตั้งแต่มัธยมสามัญปีที่ 1 ถึงปีที่ 3

2. มัธยมวิสามัญศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาซึ่งเป็นพื้นความรู้สำหรับไปศึกษาต่อในชั้นเตรียมอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา จัดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมวิสามัญตอนต้น ปีที่ 1 ถึงปีที่ 2 และชั้นมัธยมวิสามัญตอนปลายปีที่ 4 ถึงปีที่ 6

3. มัธยมอาชีวศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาเฉพาะซึ่งเป็นพื้นความรู้สำหรับประกอบอาชีพ โดยรับช่วงจากประถมศึกษา มัธยมสามัญศึกษา หรือมัธยมวิสามัญศึกษาทุกระยะที่สุดประโยค จัดสอนเป็นมัธยมอาชีวศึกษาตอนต้น และมัธยมอาชีวศึกษาตอนปลาย แต่ละตอนกำหนดเวลาไม่เกิน 3 ปี

ในปี พ.ศ.2503 ได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503[2] เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาของประเทศไทย มีสาระสำคัญดังนี้

1. ประถมศึกษา 7 ปี จัดแบ่งเป็นประถมศึกษาตอนต้น 4 ปี และประถมศึกษาตอนปลาย 3 ปี

2. มัธยมศึกษา แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

มัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งออกเป็นสายสามัญ 3 ปี และสายอาชีพ 3 ปี

มัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งออกเป็นสายสามัญ 2 ปี และสายอาชีพ 3 ปี

---

[1]กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507, หน้า 365.

[2]เรื่องเดียวกัน, หน้า 380.

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 ได้ใช้ติดต่อกันมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 17 ปี เต็มจึงได้มีการปรับปรุงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 ให้เหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์ในปัจจุบันมากขึ้น จึงได้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520[1] เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2520 ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 เป็นต้นไป แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 มีผลทำให้ระบบการศึกษาของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปจากระบบ 4 : 3 : 3 : 2(3) เป็นระบบ 6 : 3 : 3 คือ ประถมศึกษา จัดเป็นตอนเดียวตลอด 6 ปี และมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนตอนละ 3 ปี ในตอนต้นที่จะให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาการวิชาชีพ ตามความถนัดและความสนใจอย่างกว้างขวาง ในตอนปลายพึงให้ผู้เรียนได้เน้นการเรียนกลุ่มวิชาที่ผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป[2]

ผลจากการใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ดังกล่าวแล้วนั้น มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับใหม่ขึ้นแทนหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับเก่าทั้งหมดคือ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521[3] โดยมี หลักการ จุดหมาย และโครงสร้างอังนี้

<u>หลักการ</u>

1. เป็นหลักสูตรที่ให้การศึกษาทั่วไป อันเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาชีพตามความสามารถและความสนใจ และเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนสามารถจัดโปรแกรมเรียนให้จบในตัวเองได้ หรือเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อ

---

[1]กระทรวงศึกษาธิการ, <u>แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520</u> (พระนคร : โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น, 2520), หน้า 3.

[2]เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

[3]กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, <u>หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ฉบับแก้ไขครั้งที่ 1</u> (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จงเจริญ, 2520), หน้า 1-3.

2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพ และเปิดโอกาสให้เด็กวัยรุ่นได้ค้นพบความสามารถ ความสนใจ และความถนัดเฉพาะตน โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของแต่ละบุคคล

3. เป็นหลักสูตรที่สนองความต้องการของท้องถิ่นทางด้านอาชีพ การจัดสอนวิชาอาชีพจึงจำเป็นจะต้องสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการต่าง ๆ ได้

<u>จุดหมาย</u>

1. เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบและพัฒนาความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง

2. เพื่อให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ทักษะ รู้จักคิดและวิเคราะห์อย่างมีระเบียบวิธีการ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. เพื่อให้มีทรรศนะที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด มีระเบียบวินัยในการทำงานทั้งในส่วนตนและหมู่คณะ มานะ พากเพียร อดทน ประหยัด และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

4. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เคารพต่อกฎหมาย และกติกาของสังคม รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ตลอดทั้งเสริมสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม

5. เพื่อให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคี และเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการ และเหตุผล

6. เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานเพียงพอแก่การนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิตทั้งส่วนตนและครอบครัว รวมทั้งการฝึกงานและการศึกษาเพิ่มเติม

7. เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และให้รู้จักส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน

8. เพื่อให้รักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน ให้รู้จักบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย

9. เพื่อปลูกฝังให้มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้มีความรู้และเลื่อมใสในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ร่วมกันธำรงรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศชาติ

10. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีของมนุษยชาติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงสร้าง

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์ต่อปี					
	ม.1		ม.2		ม.3	
	บังคับ	เลือก (ไม่เกิน)	บังคับ	เลือก (ไม่เกิน)	บังคับ	เลือก (ไม่เกิน)
1. ภาษา						
ภาษาไทย	4	0	4	2	4	4
ภาษาต่างประเทศ	0	6	0	6	0	8
2. วิทยาศาสตร์–คณิตศาสตร์						
วิทยาศาสตร์	4	0	4	0	4	0
คณิตศาสตร์	4	0	4	0	0	6
3. สังคมศึกษา	5	0	5	0	5	4
4. พัฒนาบุคลิกภาพ						
พลานามัย	3	2	3	2	3	4
ศิลปศึกษา	2	2	2	4	0	6
5. การงานและอาชีพ						
การงาน	4	0	4	0	4	0
อาชีพ	0	6	0	6	0	12
รวม	26	6	26	6	20	12
	32		32		32	
กิจกรรม แนะแนว สอนซ่อมเสริม	3		3		3	
รวมทั้งสิ้น	35		35		35	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์หลักสูตร (Curriculum Analysis)

การวิเคราะห์หลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการศึกษาส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่น หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง จุดประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหารายวิชา สื่อการเรียน วิธีสอน เหล่านี้ โดยทั่ว ๆ ไป การวิเคราะห์หลักสูตรแบ่งได้เป็น 2 ประเภท[1] คือ

1. วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อ "อธิบาย" ลักษณะของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร เช่น หลักการเป็นอย่างไร จุดประสงค์ว่าอย่างไร เนื้อหารายวิชามุ่งเน้นอะไร สื่อการเรียนมีอะไรบ้าง เป็นต้น

2. วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อ "ตัดสิน" ว่าหลักสูตรมีคุณภาพดี เหมาะสมกับการนำไปใช้หรือไม่ มีข้อดี หรือข้อเสียที่ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง

ในการวิเคราะห์หลักสูตร ไม่จำเป็นเสมอไปว่าจะต้องมีข้อมูลจากการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะผู้วิเคราะห์สามารถวิเคราะห์จากเอกสารหลักสูตรเพียงอย่างเดียวได้ ดังนั้น การวิเคราะห์หลักสูตรจึงทำได้กับตัวหลักสูตรที่ยกร่างเสร็จใหม่ ๆ ยังไม่ได้นำออกใช้ หรือกับหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะได้กล่าวถึงรูปแบบของการวิเคราะห์หลักสูตร 3 รูปแบบดังนี้

รูปแบบที่ 1 รูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร[2] (Intrinsic Analysis Model of Curriculum Materials)

---

[1]สิริพร บุญญานันต์, "รูปแบบของการวิเคราะห์หลักสูตร". เอกสารประกอบการบรรยายทางวิชาการในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรและบริหารหลักสูตรของกรมวิชาการ (เอกสารหมายเลข 9, 13 ตุลาคม 2522), หน้า 2. (อัดสำเนา).

[2]Siriporn Boonyanata, The Development of a Model for Curriculum Analysis of Secondary Social Studies Curriculum in Thailand (Dissertation) University of Pittsburgh, 1979, p.71.

ดอริส ที กาว (Doris T. Gow) ผู้เชี่ยวชาญหลักสูตรแห่งศูนย์วิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน (Learning Research and Development-Center - L R D C)มหาวิทยาลัยพิทเบิร์ก (University of Pittsburgh)ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนวคิดการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อตัดสินคุณภาพของหลักสูตร ในเอกสารเรื่องการวิเคราะห์หลักสูตรเมื่อปลายปี ค.ศ.1977 ต่อมาในปี ค.ศ. 1979 ได้ปรับปรุงให้เหมาะสมเพื่อการนำไปใช้วิเคราะห์หลักสูตรและสื่อการเรียน โดยมีเหตุผลที่จะอธิบายว่าหลักสูตรมีลักษณะอย่างไร มากกว่าที่จะบ่อกว่าหลักสูตรมีคุณภาพเหมาะสมอย่างไร การวิเคราะห์หลักสูตรตามแนวนี้จะมุ่งวิเคราะห์คุณภาพของหลักสูตรโดยการศึกษาจากเอกสารหลักสูตร เพื่อตัดสินว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่ หรือหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่มีคุณภาพดี เหมาะสมที่จะนำไปใช้หรือใช้ต่อไปหรือไม่ หรือว่ายังมีข้อบกพร่องใดที่ควรแก้ไขปรับปรุงทั้งนี้ได้วางเกณฑ์ในการตัดสินใจอย่างแน่ชัด โดยอาศัยทฤษฎีทางการศึกษาและจิตวิทยาการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญ

ลักษณะสำคัญของการวิเคราะหลักสูตรตามรูปแบบของ ดอริส ที กาว(Doris T.Gow) มีดังนี้[1]

1. วิเคราะห์หลักสูตรโดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่

   1.1 โอกาสในการเรียนรู้ (Opportunity)

   1.2 สิ่งเร้า (Motivators)

   1.3 โครงสร้างของหลักสูตร (Structure)

   1.4 สภาพการเรียนการสอน (Instructional events)

การวิเคราะห์หลักสูตรในลักษณะนี้เป็นการศึกษาส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่นวิเคราะห์หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหาและวิธีการวัดผล เป็นต้น

---

[1]Siriporn Boonyanata, The Development of a Model For Curriculum Analysis of Secondary Social Studies Curriculum in Thailand, p. 74.

2. การตัดสินคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ทฤษฎีทางการศึกษา และจิตวิทยาทางการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดว่าหลักสูตรควรมีลักษณะอย่างไร (การกำหนดเกณฑ์ที่แน่นอนนี้เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้การวิเคราะห์หลักสูตรแบบนี้ต่างไปจากการวิเคราะห์หลักสูตรทั่ว ๆ ไป ซึ่งมักอาศัยความคิดเห็นของผู้วิเคราะห์แต่ละคนเป็นหลักสำคัญ นอกจากนั้นการกำหนดเกณฑ์โดยอาศัยทฤษฎีที่มีผู้ยอมรับยังทำให้การตัดสินคุณภาพของหลักสูตรมีน้ำหนัก และมีเหตุผลมาอีกด้วย

เค้าโครงโดยย่อของรูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร (Intrinsic Analysis Model) สำหรับวิเคราะห์หลักสูตรมีดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 โอกาสในการเรียนรู้

1.1 โอกาสในการเรียนรู้เนื้อหาวิชา (Opportunity for substantive learning) พิจารณาจาก

- ความคิดรวบยอดที่สอน
- เนื้อหาที่สอน
- ทักษะที่สอน

1.2 โอกาสในการเรียนรู้ที่เนื่องมาจากการใช้หลักสูตร (Opportunity through Curriculum usage) พิจารณาจาก

- ความเข้มของเนื้อหาหลักสูตรที่ใช้
- การปรับปรุงได้ของหลักสูตร เพื่อให้สนองความต้องการที่ต่างกันของผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 2 สิ่งเร้า

2.1 การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสนำทางตนเอง (Self-direction) เลือกด้วยตนเอง (Self-selection) ประเมินผลตนเอง (Self-evaluation) และการวางแผนการเรียน (Program planning)

2.2 การที่ผู้เรียนได้รับการเสริมกำลังทั้งจากภายนอกและที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนเอง

2.3 ความหลากหลายของรูปแบบ วิธีการ และยุทธวิธีในการสอน

องค์ประกอบที่ 3 โครงสร้างของหลักสูตร

3.1 ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ของหลักสูตรกับลักษณะนิสัย และความต้องการของผู้เรียน

3.2 ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับบทเรียน

3.3 ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบ จุดประสงค์และบทเรียน

3.4 ความเหมาะสมในการกำหนดและจัดลำดับของจุดประสงค์เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร

3.5 ความเหมาะสมในการให้แนวทางกับครู เพื่อวินิจฉัยและซ่อมเสริมการเรียนของผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 4 สภาพการเรียนการสอน

4.1 ความเหมาะสมของคู่มือครูในการให้แนวทางการสอน และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับครู

4.2 ความเหมาะสมและความชัดเจนของเอกสาร สำหรับผู้เรียนในการให้แนวทางการเรียนกับผู้เรียน

4.3 ความสะดวกในการใช้แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารการสอน

4.4ความเหมาะสมของยุทธวิธีในการสอนกับลักษณะของผู้เรียน

<u>ขั้นตอนในการวิเคราะห์หลักสูตร</u>

1. รวบรวมและศึกษาสิ่งต่อไปนี้

1.1 คำชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรที่จะวิเคราะห์ ซึ่งเขียนขึ้นโดยผู้ทำหลักสูตร เช่น หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา และเหตุผลของหลักสูตร รวมทั้งข้อเขียนหรือบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรที่จะวิเคราะห์

1.2 คำชี้แจงการใช้คู่มือครูและหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ

1.3 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรที่ใช้รูปแบบอื่น ๆ

2. ตอบคำถามต่อไปนี้โดยอาศัยข้อมูลต่าง ๆ จากข้อ 1.1 – 1.3

2.1 เนื้อหา ความคิดรวบยอดและทักษะที่เน้นเป็นหลักในหลักสูตรเหมาะสมหรือไม่กับทั้งผู้สอนและผู้เรียนในโรงเรียน

2.2 กระบวนการเรียนการสอนที่ระบุอยู่ในคู่มือหลักสูตรเหมาะสมกับพื้นฐานทางปรัชญาและทฤษฎีการศึกษาของครูผู้ใช้หรือไม่

2.3 เอกสารหลักสูตรต่าง ๆ เช่น หนังสืออุเทศก์ แบบฝึกหัด อุปกรณ์ประกอบหลักสูตร เหล่านี้ มีเพียงพอสำหรับผู้สอนหรือไม่ และเอกสารที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการสอนทั้งหลายนั้น โรงเรียนสามารถจัดซื้อได้ภายในวงเงินงบประมาณของโรงเรียนหรือไม่

2.4 มีอุปสรรคหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างไร ซึ่งทำให้การใช้เอกสารหลักสูตรไม่ประสบผลสำเร็จ หรือไม่สำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่

หากคำตอบข้อหนึ่งข้อใดใน 4 ข้อข้างต้น บ่งชี้ไปในทางลบ อาจพิจารณาได้ทันทีว่าหลักสูตรดังกล่าวไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้

3. เลือกเครื่องมือที่จะใช้วิเคราะห์หลักสูตร คือ

3.1 ส่วนที่วิเคราะห์ตัวเอกสารหลักสูตร

3.2 ส่วนที่วิเคราะห์กระบวนการในการนำหลักสูตรไปใช้

<u>เครื่องมือในการวิเคราะห์หลักสูตรของ Gow's Model</u>

<u>ขั้นเตรียม</u> รวบรวมและศึกษาเอกสารหลักสูตรก่อนวิเคราะห์

ขั้นวิเคราะห์ การประเมินคุณภาพของหลักสูตรให้ความหมายของคะแนนดังนี้

ดีมาก เท่ากับ 1

ดี เท่ากับ 2

พอใช้ เท่ากับ 3

ยังไม่พอใช้ เท่ากับ 4

1. โอกาสในการเรียนรู้

1.1 กิจกรรมต่าง ๆ เนื้อหา และความคิดรวบยอดที่ระบุในหลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนทำให้เกิดโอกาสที่จะได้เรียนรู้หรือไม่

ก. กิจกรรมในหลักสูตรเหมาะสมกับระดับพัฒนาการและลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมของผู้เรียนหรือไม่

ข. เนื้อหาสอดคล้องกับผู้เรียนหรือไม่

ค. ความคิดรวบยอดที่สอดคล้องกับประสบการณ์ ความต้องการ และระดับการเรียนของนักเรียน จนทำให้เกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้องขึ้นในตัวนักเรียนหรือไม่

ประเมินคุณภาพ ของกิจกรรมสืบเนื่องจาก ก – ค : – – – – – –

1.2 เอกสารหลักสูตรระบุการสอนที่ชัดเจน เน้นตรงประเด็นเข้มข้นในกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนใช้ความคิดและสามารถปรับให้เข้ากับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนหรือไม่

ก. หลักสูตรมีกิจกรรมที่เน้นอย่างเข้มข้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดเพื่อให้เกิดโอกาสที่จะเรียนรู้หรือไม่

ข. หลักสูตรเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้เท่าเทียมกัน ทั้งกับผู้เรียนที่เรียนช้า ผู้เรียนที่เรียนเร็ว และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยรูปแบบการเรียนที่แตกต่างกันหรือไม่

ประเมินคุณภาพ ในด้านความเข้มข้นและการยืดหยุ่นได้ของการสอนตามหลักสูตรสืบเนื่องจาก

ก – ช : – – – – – – –

2. สิ่งเร้า

2.1 หลักสูตรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกแนวทางการเรียน เลือกสิ่งที่จะเรียน และประเมินผลการเรียนด้วยตนเองหรือไม่

ก. ผู้เรียนเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเองได้หรือไม่

ข. ผู้เรียนวางแผนการเรียนด้วยตนเองหรือไม่

ค. ผู้เรียนมีโอกาสประเมินผลการเรียนด้วยตนเองหรือไม่

ประเมินคุณภาพ ของสิ่งเร้า สืบเนื่องจาก ก – ค : – – – – – – – –

2.2 หลักสูตรระบุเรื่องการเสริมพลังให้กับผู้เรียน หรือแนะแนวทางกับครูว่าควรทำเมื่อไร และอย่างไร หรือไม่

ก. หลักสูตรระบุเรื่องการเสริมพลังหรือไม่

ข. หลักสูตรระบุเรื่องการแจ้งผลการเรียนรู้หรือไม่

ประเมินคุณภาพ ของการเสริมพลัง สืบเนื่องจาก ก – ข : – – – – – – – –

2.3 หลักสูตรมีความหลากหลายในรูปแบบอันจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจหรือไม่

ก. มีความหลากหลายในแบบวิธีการสอน การดำเนินการสอน รูปแบบของการสอน และยุทธวิธีในการดำเนินการสอนหรือไม่

ข. หลักสูตรมีทางเลือกเรียนหลาย ๆ ทางสำหรับผู้เรียนที่ต่างกันหรือไม่

ค. เนื้อหาตรงกับความสนใจ ตามวัยของผู้เรียนหรือไม่

ง. หลักสูตรมีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตจริงคือ สอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนหรือไม่

ประเมินคุณภาพ ของความหลากหลายของรูปแบบหลักสูตร สืบเนื่องจาก ก – ง : – – – –

3. <u>โครงสร้างของหลักสูตร</u>

3.1 หลักสูตรระบุจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ หรือต้องอนุมาณเอาเอง จากการศึกษากิจกรรมในหลักสูตร

<u>ประเมินคุณภาพ</u> ของจุดประสงค์สืบเนื่องจาก 3.1 : ------

3.2 จุดประสงค์ของหลักสูตรมีโครงสร้างและลำดับความที่เหมาะสมเพียงไรในการนำไปสู่จุดหมายใหญ่ของหลักสูตรหรือไม่

ก. การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด

ข. การวิเคราะห์เนื้อหา (จากบทเรียน)

ค. การวิเคราะห์ทักษะ (จากบทเรียน)

<u>ประเมินคุณภาพ</u> ของโครงสร้างและการจัดลำดับวัตถุประสงค์ สืบเนื่องจาก ก – ค : ----

3.3 มีกระบวนการทดสอบเพื่อตัดสินการบรรลุวัตถุประสงค์ในหลักสูตรของผู้เรียนหรือไม่

ก. ข้อทดสอบ คู่มือการสังเกตพฤติกรรมหรือเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร

ข. ข้อทดสอบก็ดี หรือการสังเกตพฤติกรรมก็ดี รวมกันแล้วจัดการบรรลุวัตถุประสงค์ครบทุกข้อ หรือไม่ และมีเกณฑ์การตัดสินที่ชัดเจนระบุไว้หรือไม่

– ด้านความรู้สึก

– ด้านความคิด

– ด้านการกระทำ (ปฏิบัติ)

<u>ประเมินคุณภาพ</u> ของการทดสอบ สืบเนื่องจาก ก – ข : --------

3.4 คู่มือครูมีการแนะแนวทางสำหรับการวินิจฉัย และซ่อมเสริม หรือไม่

ก. วิธีการสำรวจตรวจสอบความต้องการของผู้เรียน เพื่อใช้ในการจัดชั้น/วิชาเรียนและในการเลื่อนชั้น/วิชาเรียน ตามที่ระบุในคู่มือครูนั้น ๆ ชัดเจนและเพียงพอเหมาะสมเพียงใด

ข. คู่มือครูระบุแนวทางที่จะซ่อมเสริมเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแนวการเรียนการสอนของผู้เรียนไว้อย่างเพียงพอเหมาะสมเพียงใด

ค. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร หรือวัตถุประสงค์รวมกับการเรียนซ่อมเสริมหรือเพิ่มเติม มีความสอดคล้องกับผู้เรียนเพียงใด

ประเมินคุณภาพ ของการแนะแนวทางเพื่อการวินิจฉัย และซ่อมเสริมสืบเนื่องจาก ก – ค : – –

4. การเรียนการสอน

4.1 คู่มือครู มีสิ่งที่ช่วยเอื้อการสอนของครูอย่างเพียงพอหรือไม่

ก. ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธวิธีการสอน

ข. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป เช่น คำอธิบายศัพท์หรือกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ

ประเมินคุณภาพ ของสิ่งช่วยการสอน สืบเนื่องจาก ก – ข : – – – – –

4.2 แบบเรียนมีคุณภาพดีและมีความคงเส้นคงวาในบางข้อต่อไปนี้หรือไม่

ก. คุณภาพของเนื้อหา

ข. คุณภาพของความคิดรวบยอด

ค. คุณภาพของทักษะ

ประเมินคุณภาพ ของแบบเรียน สืบเนื่องจาก ก – ค : – – – – –

4.3 ระบบการดำเนินงานของหลักสูตร มีประสิทธิภาพดีพอที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพของเอกสารการเรียนการสอนหรือไม่

ก. ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างสืบเนื่องสม่ำเสมอ ไม่ต้องสดุดหรือติดขัดตลอดทั้งหลักสูตร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 15375511

ข. ผู้สอนสามารถดำเนินการสอนได้ตลอดโดยไม่ต้องมีการหยุดชะงักบ่อย ๆ หรือไม่

ประเมินคุณภาพ ของระบบการดำเนินงานของหลักสูตร สืบเนื่องจาก ก-ข :----------

4.4 แบบวิธี (method) และยุทธวิธี (strategies) ที่ใช้ในการวัดการเรียนการสอน เหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ได้ผลจริงหรือไม่

ก. ความเหมาะสมในด้านการเลือก และการนำยุทธวิธีไปใช้

ข. ความเหมาะสมในด้านการเลือกและการนำแบบวิธีไปใช้

ประเมินคุณภาพ ของแบบวิธีและยุทธวิธีในการวัดการเรียนการสอนสืบเนื่องจาก ก-ข:-----

รูปแบบที่ 2 ปุยซังส์เทคนิค (The Puissance Analysis Techniques)

เจ. ดัดเลย์ แฮร์รอน (J.Dudley Herron) และเฮนรี เอช วอบเบสเซอร์ (Henry H. Walbesser) ได้เสนอโปรแกรมที่เรียบว่า " Introduction to Systems:A Prototype Unit"เพื่อใช้ในการวิเคราะห์หลักสูตร โดยการหาค่าวัด ปุยซังส์ ซึ่งศูนย์การศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์แห่งซีเมโอ (SEAMEO) ได้จัดทำขึ้นและนำไปใช้ในเครือประเทศที่อยู่ในองค์การศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อปี ค.ศ. 1973[1]

ปุยซังส์เทคนิค เป็นวิธีการประเมินผลหลักสูตรแบบหนึ่ง ซึ่งประเมินองค์ประกอบ 4 ส่วนของหลักสูตร[2] คือ

---

[1] Henry H. Walbesser and others, Puissance Measure : A Curriculum Evaluation Technique SEAMEO, Regional Center for Education in Science and Mathematics (RECSAM) , Penang , Malasia, June 1973, p. 4

[2] เอี่ยม โตบุญเลี้ยง , ค่าวัดปุยซังส์ พ.ศ2522 หน้า 1. (ฉบับโรเนียว)

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. กิจกรรมการเรียนการสอน
3. วัสดุประกอบหลักสูตร เช่น แบบเรียน แบบฝึกหัด
4. กระบวนการประเมินผลการเรียน

การประเมินผลหลักสูตร จะต้องรวบรวมจุดมุ่งหมาย (เชิงพฤติกรรม) กิจกรรมการเรียนการสอน วัสดุประกอบหลักสูตรและเทคนิคการวัดผลต่าง ๆ ของหน่วยย่อย ๆ ทั้งหมดในหลักสูตร เพื่อใส่ลงในตารางวิเคราะห์ปุยซังส์ (The Puissance Analysis Matrix) ผลจากการวิเคราะห์จะเป็นตัวเลขชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรนั้นมีคุณภาพอยู่ในระดับใด

การใช้ปุยซังส์เทคนิคเพื่อวิเคราะห์หลักสูตร มีอยู่ 4 ขั้นตอน[1] ดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นการรวบรวมองค์ประกอบของหลักสูตร 3 ส่วน ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอนนักเรียน หรือที่เรียกว่า ไทเลอร์ลูฟ (Tyler Loop) หลักสูตรทุกหลักสูตรย่อมประกอบด้วยเรื่องย่อย ๆ หลาย ๆ เรื่อง เรื่องย่อย ๆ แต่ละเรื่อง จะมีองค์ประกอบ 3 ส่วน หรือไทเลอร์ลูฟของตน ดังนั้นในการประเมินผลหลักสูตรด้วยวิธีการใช้ปุยซังส์เทคนิคจะต้องเริ่มด้วยการรวบรวมจุดมุ่งหมาย (เชิงพฤติกรรม) ของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการประเมินผลการเรียนการสอนต่าง ๆ ของหน่วยย่อย ๆ ทั้งหมดในหลักสูตร

ขั้นที่ 2 เทคนิคการวิเคราะห์ปุยซังส์ ใช้ตารางวิเคราะห์ปุยซังส์ (The Puissance Analysis Matrix) เป็นหลัก ตารางวิเคราะห์ปุยซังส์เป็นตารางที่อธิบายองค์ประกอบของหลักสูตร 3 ส่วนคือ จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนการสอน และเทคนิคการประเมินผลการเรียนการสอน แสดงเป็นตาราง 2 มิติ[2] คือ

---

[1]ทิศนา แขมมณี, เอกสารประกอบการสอนวิชาการสร้างหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2522, หน้า 19-24.

[2]เอี่ยม โตบุญเลี้ยง, ค่าวัดปุยซังส์ หน้า 1-4.

มิติที่ 1 เป็น แบบของการเรียนรู้

มิติที่ 2 เป็น ขั้นของการกระทำ

แบบของการเรียนรู้ (Type of Learning) เป็นการแสดงให้เห็นถึงระดับของความซับซ้อน (Complexity) ของกิจกรรมในแต่ละขั้นของการกระทำ การวิเคราะห์ระดับความซับซ้อนนี้ใช้หลักการเรียนรู้ของ กาเย่ (Gagné) มีรายละเอียดดังนี้

1. การเรียนรู้สัญญลักษณ์ (Sign - Learning) เป็นการเรียนรู้จากสัญญลักษณ์หรือรูปแบบ

2. การเรียนรู้แบบเร้า – ตอบสนอง (S-R Learning) ในการเรียนรู้จากสิ่งเร้า ที่ก่อให้เกิดการตอบสนอง

3. การเรียนรู้แบบต่อเนื่อง (Chain Learning)เป็นการกระทำที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถทำสิ่งใดเป็นลำดับขั้นตอนต่อเนื่อง ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นการทำซ้ำประสบการณ์เดิมโดยไม่มีอะไรใหม่เพิ่มเติม ทำตามแบบที่เคยทำเป็นอัตโนมัติ ไม่มีการปรับปรุงพฤติกรรมการตอบสนองขึ้นมาใหม่เลย

4. การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงโดยใช้คำพูด (Verbal Association) เป็นการนำความรู้ทางภาษามาใช่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า ตามลำดับขั้นตอนและอธิบายเชื่อมโยงด้วยคำพูด

5. การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Multiple Discrimination) เป็นการนำความรู้จากที่ได้เรียนมาแล้วผสมผสานเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดความรู้ใหม่

6. การเรียนรู้แบบแนวคิด (Concept) เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจในสิ่งที่เรียนดีพอที่จะบอกความสำคัญของเรื่องที่เรียนได้ถูกต้อง

7. การเรียนรู้แบบหลักการ (Principle) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถผสมผสานแนวคิดหลาย ๆ แนวคิดเข้าด้วยกันทำให้เกิดเป็นหลักการใหม่ ๆ ได้

8. การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชั้นของการประทำ (Classes of Performance) เป็นการแสดงออกของความรู้ในแต่ละรูปแบบที่กล่าวมาแล้วในลักษณะของพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไปจากง่ายที่สุดไปถึงยากที่สุด ซึ่ง กาเย่ (Gagne') ได้กล่าวไว้รวม 9 ขั้นดังนี้

1. การบอกหรือการเรียกชื่อ (Name) เป็นการใช้ภาษาบอกหรือเรียกชื่อวัตถุ สิ่งของ หรือ เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้

2. การเลือก (Identify) เป็นการเลือกหรือบรรยายวัตถุ สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้

3. การบอกกฎเกณฑ์ (State a Rule) เป็นการสื่อความหมายโดยใช้คำพูดหรือหลักการเพื่อการแก้ปัญหาได้

4. การลำดับ (Order) เป็นการจัดเรียงลำดับ วัตถุ สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้เรียงตามอันดับ ภายใต้คุณสมบัติหรือเงื่อนไขได้

5. การสาธิต (Demonstrate) เป็นการกระทำจริงตามลำดับขั้นตอน ตามคำแนะนำ คำชี้แนะในเรื่องต่าง ๆ

6. การสร้างสรรค์ (Construct) เป็นการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาจากความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มา

7. การบรรยาย (Describe) เป็นการอธิบายในเหตุการณ์เพื่อความเข้าใจและเป็นการตอบคำถามตามกระบวนการที่ได้เรียนรู้มา

8. การแยกแยะ (Distinguish) เป็นการเลือกวัตถุ สิ่งของ หรือเหตุการณ์ที่มีมากกว่า 2 อย่างให้เห็นเด่นชัดได้

9. การประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์ (Apply a Rule) เป็นการหาคำตอบของปัญหาต่าง ๆ โดยใช้กฎเกณฑ์หรือทฤษฎีที่ได้เรียนมาแล้ว เพื่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

การวิเคราะห์หลักสูตรโดยอาศัยแบบของการเรียนรู้หรือแบบของความรู้และขั้นของการกระทำหรือพฤติกรรมการเรียนรู้จะต้องอาศัยตาราง 2 มิติเพื่อการอธิบายองค์ประกอบของหลักสูตร

ตารางวิเคราะห์ปุยซังส์เทคนิค[1]

แบบของการเรียนรู้ / พฤติกรรมการเรียนรู้	แบบต่อเนื่องหรือแบบลูกโซ่ (1)	แบบเชื่อมโยงโดยใช้คำพูด (2)	แบบผสมผสาน (3)	แบบแนวคิด (4)	แบบหลักการ (5)	แบบแก้ปัญหา (6)
การบอก (1)	ข้อละ 1					
การเลือก (1)		ข้อละ 2				
การบอกกฎเกณฑ์ (1)			ข้อละ 3			
การลำดับ (2)				ข้อละ 8		
การสาธิต (2)					ข้อละ 10	
การสร้างสรรค์ (3)						ข้อละ 18
การบรรยาย (3)	ข้อละ 3	ข้อละ 6	ข้อละ 9	ข้อละ 12	ข้อละ 15	ข้อละ 18
การแยกแยะ (3)						
การใช้กฎเกณฑ์ (3)						

[1]Henry H. Walbesser and others, Puissance Neasure : A Curriculum Evaluation Techniques pp. 5, 10 and 16.

ขั้นที่ 3 ขั้นใช้สูตรปุยซังส์หาคุณภาพของหลักสูตร (The Puissance Measure ใช้คำย่อ P.M.)

1. การคิดน้ำหนัก

แบบของการเรียนรู้		ขั้นการกระทำ	
แบบต่อเนื่อง	1 คะแนน	การบอก	1 คะแนน
แบบเชื่อมโยง	2 คะแนน	การเลือก	1 คะแนน
แบบผสมผสาน	3 คะแนน	การบอกกฎเกณฑ์	1 คะแนน
แบบแนวคิด	4 คะแนน	การลำดับ	2 คะแนน
แบบหลักการ	5 คะแนน	การสาธิต	2 คะแนน
แบบแก้ปัญหา	6 คะแนน	การสร้างสรรค์	3 คะแนน
		การบรรยาย	3 คะแนน
		การแยกแยะ	3 คะแนน
		การใช้กฎเกณฑ์	3 คะแนน

ตัวอย่างเช่น

แบบเชื่อมโยง กับ การบรรยาย น้ำหนักเป็น 2 x 3 = 6

แบบหลักการ กับ การสร้างสรรค์ น้ำหนักเป็น 5 x 3 = 15

2. การใช้สูตร[1]

$$P.M. = \frac{\text{น้ำหนักของทุกช่องในตารางวิเคราะห์ปุยซังส์รวมกัน}}{\text{จำนวนข้อที่นำมาวิเคราะห์}}$$

ค่าของ P.M. จะอยู่ระหว่าง $1 \leq P.M. \leq 18$

---

[1] Henry H. Walbesser and others, Puissance Measure : A Curriculum Evaluation Technique, p. 12.

ขั้นที่ 4 ขั้นการตัดสิน

เกณฑ์ในการแปลผลที่คำนวณได้เป็นดังนี้

ค่า P.M. ตั้งแต่ 1.0 – 4.0 แสดงถึง คุณภาพต่ำ

ค่า P.M. ตั้งแต่ 4.1 – 10.0 แสดงถึง คุณภาพปานกลาง หรือ เป็นที่ยอมรับว่าใช้ได้

ค่า P.M. ตั้งแต่ 10.1 – 18.0 แสดงถึง คุณภาพสูง

รูปแบบที่ 3 รูปแบบของสเตค (The Stake Congruence - Contingeney Model)

โรเบิรต์ อี สเตค (Robert E. Stake) ได้เสนอรูปแบบการประเมินผลหลักสูตรอีกแนวคิดหนึ่ง การศึกษาหลักสูตรตามแนวคิดของสเตคมีลักษณะเป็นเชิงบรรยายแบบพรรณาโวหาร[1] ซึ่งได้พัฒนาเพื่อใช้กับหลักสูตรโรงเรียน โดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษา จะเห็นได้ว่า เดนนิส กูเล้อร์ (Dennis Gooler) ได้นำเอาวิธีการนี้มาใช้ในการวัดผลทางหลักสูตรสังคมศึกษา[2] โรแลนด์ เอฟ พาเยท และ ซี เบนจามิน ค็อก (Roland F. Payette and C. Benjamin Cox) ได้ใช้วิธีการเดียวกันนี้ในการประเมินผลการวัดผลในการเรียนวิชาสังคม โดยใช้หัวข้อเรื่องว่า "มิติใหม่ในการวัดผลของวิชาสังคมศึกษา"[3]

---

[1]Siriporn Boonyananta, The Development of a Model For Curriculum Analysis of Secondary Social Studies Curriculum in Thailand p. 79.

[2]Dennis Gooler, "Evaluation and Change in The Social Studies," Educational Product Report Vol.3 : (October, 1969), pp. 6-13.

[3]Roland F. Payette and B.C.Cox, "New Dimensions in the Social Studies Programs," in Dorothy M. Frazer (ed.), Social Studies Curriculum Development : Prospects and Problems (Washington, D.C. : NCSS, 1969), p. 206.

สเตค(Stake) ได้เสนอแนวคิดในการวิเคราะห์หลักสูตร[1] เน้นเกี่ยวกับชนิดของข้อมูล และประเภทของกิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่ในโครงการ เป็นสำคัญ ข้อมูลจากการประเมินผล แบ่งเป็น2 ชนิดคือ ข้อมูลเชิงบรรยาย (Descriptive) และข้อมูลเชิงตัดสิน (Judgemental)

ข้อมูลเชิงบรรยาย ได้แก่ ข้อมูลที่อธิบายลักษณะของโครงการการปฏิบัติงาน และผลที่เกิดขึ้นตามสภาพที่เป็นจริง ไม่มีการตีความหมายหรือให้คุณค่าใด ๆ ทั้งสิ้น ข้อมูลเชิงบรรยายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่กำหนดไว้ในโครงการ (Intents) และข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตพบในการปฏิบัติ (Observation)

ข้อมูลเชิงตัดสิน ได้แก่ ข้องมูลเกี่ยวกับการพิจารณาคุณค่าของโครงการซึ่งอาจใช้เกณฑ์ 2 ประเภท ในการพิจารณา คือ เกณฑ์กำหนด และเกณฑ์เปรียบเทียบ

เกณฑ์กำหนดได้แก่ เกณฑ์ที่นำเอามาตรฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปมากำหนดไว้เป็นเกณฑ์สำหรับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น คะแนนเฉลี่ยในการสอบ ระดับความเป็นอยู่ด้านอนามัย ตามที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนด เป็นต้น

เกณฑ์เปรียบเทียบ ได้แก่ การถือเอาผลของวิธีการต่าง ๆ ซึ่งทำเพื่อเป้าหมายเดียวกันมาเปรียบเทียบกัน หรือเปรียบเทียบผลของโครงการ ลักษณะเดียวกัน ที่จัดอยู่ในชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อมูลเชิงบรรยายและข้อมูลเชิงตัดสิน ตามที่ สเตค (Stake) ได้เสนอเป็นเกณฑ์ที่จะใช้ในการวิเคราะห์หลักสูตรประกอบด้วย 3 ประการ[2] คือ

---

[1] ฉลอง บุญญานันต์, วารสารประชากรศึกษา 7 : 1 (กุมภาพันธ์ 2523) : 44 - 48.

[2] Siriporn Boonyananta, The Development of a Model For Curriculum Analysis of Secondary Social Studies Curriculum in Thailand, p. 80 .

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพก่อนเริ่มโครงการ (Antecedents)
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการในโครงการ (Transactions)
3. ข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากโครงการ (Outcomes)

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพก่อนเริ่มโครงการ ได้แก่ สภาพต่าง ๆ ก่อนเริ่มจัดโครงการ ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ เช่น สภาพของผู้เรียน ประสบการณ์ ทัศนคติ ความสนใจ ความถนัด พื้นความรู้ และทักษะ เป็นต้น

ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการในโครงการ ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับกระบวนการและกิจกรรมทั้งหมดในโครงการ เช่น วิธีสอน กิจกรรม การปฏิบัติ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ระหว่างผู้มารับบริการกับผู้ให้ ซึ่งประกอบเป็นกระบวนการในการปฏิบัติเพื่อให้โครงการดำเนินไปตามเป้าหมาย

ข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากโครงการ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการที่มีต่อบุคคลและสังคม เช่น การเรียนการสอนต่อผู้เรียน ผู้สอน และคนอื่น ๆ ความเปลี่ยนแปลงในด้านความสามารถ ทัศนคติและความทะเยอทะยาน ผลที่มีต่อโรงเรียนหรือหน่วยงาน ผลจากโครงการรวมถึงผลที่เกิดจากการที่ผู้เรียนนำไปใช้ในสังคมด้วย

เกณฑ์ของ สเตค (Stake) มีส่วนที่แตกต่างจากของผู้อื่นตรงที่ว่า สเตค (Stake) ไม่ได้พิจารณาเพียงแต่ผลที่เกิดขึ้นแต่เพียงอย่างเดียว สเตค (Stake) ให้ความเห็นว่า การประเมินจากผลที่ได้รับเท่านั้นยังไม่เพียงพอที่จะประเมินว่า หลักสูตรที่จัดนั้นดีหรือไม่เพียงไร ผลที่ได้นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอีกหลายอย่าง เป็นต้นว่า หากผู้เรียนไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ก็มิได้หมายความว่า หลักสูตรนั้นเป็นหลักสูตรที่ไม่ดี การที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนได้ตามที่ต้องการ อาจจะมาจากองค์ประกอบทางด้านเวลา เช่น ให้เวลาแก่ผู้เรียนน้อยไป เวลาที่จัดให้ไม่เหมาะสม เป็นต้น

ดังนั้น การที่จะดูแต่ผลที่ได้รับและนำมาประเมินค่าหลักสูตรนั้นเป็นการไม่เพียงพอ และอาจจะไม่สามารถช่วยชี้ช่องทางของการปรับปรุงหลักสูตรนั้นแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้

สเตค (Stake) จึงได้เสนอว่า ควรมีการพิจารณาข้อมูลเพื่อประเมินผลหลักสูตร 3 ลักษณะ ดังปรากฏในตารางการวิเคราะห์ ดังนี้[1]

องค์ประกอบของข้อมูลสำหรับโครงการศึกษา

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ / องค์ประกอบ	ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์หลักสูตร			
	ข้อมูลเชิงบรรยาย		ข้อมูลเชิงตัดสิน	
	ผลที่คาดหวัง	ผลที่เกิดขึ้น	มาตรฐานที่ใช้	การตัดสิน
1. สภาพก่อนเริ่มโครงการ				
ลักษณะนิสัยของนักเรียน				
ลักษณะนิสัยของครู				
เนื้อหาสาระของหลักสูตร				
วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน	A			
การเจริญเติบโตของร่างกาย				
องค์ประกอบของโรงเรียน				
บริเวณโรงเรียน				
รูประบบการจัดโรงเรียน				
ชุมชน				

[1] Robert E. Stake, "Language Rationality and Assessment" in David A. Payne (Ed.), Curriculum Education (Lexington : D.C. Health and Company, 1974), p. 127.

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ / องค์ประกอบ	ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์หลักสูตร			
	ข้อมูลเชิงบรรยาย		ข้อมูลเชิงตัดสิน	
	ผลที่คาดหวัง	ผลที่เกิดขึ้น	มาตรฐานที่ได้	การตัดสิน
2. กระบวนการในการสอน การสื่อสาร การแบ่งเวลา การลำดับเหตุการณ์ การเสริมหลักสูตร สภาพสังคมหรือบรรยากาศ				D
3. ผลที่ได้รับจากโครงการ ความสำเร็จของนักเรียน ทัศนคติของนักเรียน ผลที่ครูได้รับ ผลที่สถาบันได้รับ		B	C	

ตัวอย่าง A การผลิตชุดอุปกรณ์การสอนเฉพาะวิชา

ตัวอย่าง B ครูอธิบายความเข้าใจของนักเรียน

ตัวอย่าง C ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อความต้องการสำหรับปัญหาของชั้นเรียน

ตัวอย่าง D การตัดสินใจของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอน

ในการจำแนกข้อมูลเชิงบรรยาย เสตค (Stake) ได้ใช้เหตุผลและความไม่แน่นอนเป็นเกณฑ์ในการควบคุมการประเมินผลทั้งหมด โดยการสำรวจความไม่แน่นอนระหว่างสภาพก่อนโครงการ (Antecedents) กระบวนการในการสอน หรือการปฏิบัติ (transactions) และผลที่ได้รับจากโครงการ (outcomes) และความสมเหตุสมผลระหว่างผลที่คาดหวังและผลที่เกิดขึ้น

กระบวนการของข้อมูลเชิงบรรยาย[1]

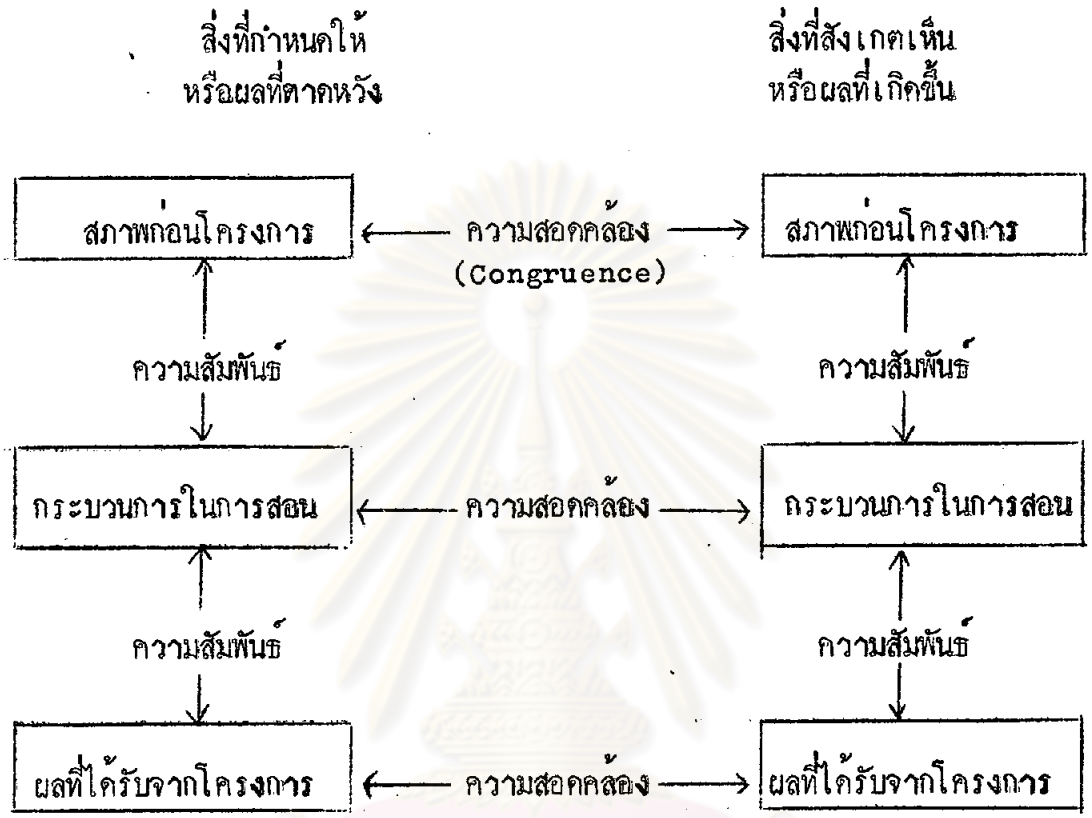

ผลจากกระบวนการของข้อมูลเชิงบรรยายจะไม่แตกต่างกัน ถ้าผลที่คาดหวังหรือจุดมุ่งหมายได้เกิดขึ้น ความไม่แน่นอนหรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของผลที่คาดหวังหรือจุดมุ่งหมายและผลที่เกิดขึ้น หรือผลของการสังเกต แต่แตกต่างกันในความเป็นจริง เกณฑ์ของความไม่แน่นอนสำหรับผลที่คาดหวังตามเหตุผลซึ่งอาจจะเป็นคำตอบได้ โดยการสังเกตคล้าย ๆ กันหลาย ๆ ครั้ง ไม่ใช่สังเกตทันทีทันใดในทางตรงกันข้ามการตีค่าของการสังเกตผลที่เกิดขึ้นของความไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับหลักฐานของกฎเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ ไม่ใช่จากการตีค่าของผลการค้นคว้าที่เขียนไว้[2]

---

[1]Robert E. Stake, "The Countenance of Educational Evaluation," Teachers College Record Vol.68 : (April 1967),p.533.

[2]Siriporn Boonyananta, The Development of a Model For Curriculum Analysis of Secondary Social Studies Curriculum in Thailand, p.83.

การวัดผลหรือการวิเคราะห์หลักสูตรหรือการวัดผลโครงการศึกษาใด ๆ ในแบบกว้าง เมื่อการตัดสินใจใช้วิธีการของ สเตค (Stake) การวัดผลหรือการวิเคราะห์ตามรูปแบบของสเตคจะช่วยให้ความกระจ่าง และมีเหตุผลดี และข้อปฏิบัติสำหรับนำมาวิจารณ์เพื่อการตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยทำให้เกิดความมั่นใจในการวัดหรือการวิเคราะห์โครงการศึกษา ซึ่งกำลังกระทำอยู่ จะเห็นได้ว่าวิธีการของสเตคนี้ สามารถที่จะประยุกต์ใช้กับการทำงานอื่น ๆ ซึ่งต้องการรายละเอียดเฉพาะเกี่ยวกับหลักสูตร ทำให้ระบบการจำแนกได้สมบูรณ์มากขึ้น[1]

ลักษณะสำคัญของการวิเคราะห์หลักสูตรตามรูปแบบของเสตค จำแนกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้[2]

1. การตั้งเกณฑ์ในการวิเคราะห์หลักสูตร

เสตค (Stake) ได้กำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ในการวิเคราะห์หลักสูตรไว้ 3 ลักษณะคือ

1.1 สภาพก่อนเริ่มโครงการ

1.2 กระบวนการในการสอน

1.3 ผลที่ได้รับจากโครงการ

2. การหาข้อมูลประกอบ

เมื่อได้กำหนดเกณฑ์ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์หลักสูตรแล้ว ผู้วิเคราะห์จะต้องรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาประกอบการพิจารณา เสตค (Stake) ได้กำหนดไว้ 4 หมวดใหญ่ ๆ คือ

---

[1] Blaine R. Warthen and James R. Sanders, Educational Evaluation : Theory and Practice (Belmont, Wads worth Publishing Company, Inc., 1973), pp. 125-126.

[2] ทิศนา แขมมณี, เอกสารประกอบการสอนวิชาการสร้างหลักสูตรประถมศึกษา, หน้า 26-30.

2.1 ผลที่คาดหวังหรือผลที่ต้องการ ได้แก่ วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายต่าง ๆ

2.2 ผลที่เกิดขึ้น หรือผลที่ได้จากการสังเกต ได้แก่ การทดลอง การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม รายงานต่าง ๆ

2.3 มาตรฐาน ได้แก่ กฎ เกณฑ์ ระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นจาก ผู้เชี่ยวชาญ นักบริหาร ครู

2.4 ที่มาของหลักการตัดสิน ได้แก่ ค่านิยมต่าง ๆ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ

3. การใช้ตารางในการวิเคราะห์ผลหลักสูตร

การใช้ตารางของสเตคพิจารณาข้อมูลทั้ง 4 หมวดตามเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น พิจารณาข้อมูลทั้ง 4 หมวดตามเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น พิจารณาเรียงตามลำดับ โดยเริ่มจากข้อ 1 เกี่ยวกับสภาพก่อนเริ่มโครงการ ได้แก่ ลักษณะนิสัยของนักเรียน ลักษณะนิสัยของครู เนื้อหาสาระของหลักสูตร เรียงตามลำดับที่ละข้อ แล้วเปรียบเทียบผลที่คาดหวัง ผลที่เกิดขึ้น มาตรฐานที่ใช้ และการตัดสินใจของแต่ละข้อ

ข้อคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรและรูปแบบของการวิเคราะห์หลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่าการจัดทำหลักสูตรจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการ และการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวิเคราะห์หลักสูตรว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมเพียงใด สำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ยังมิได้มีการวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรกันอย่างจริงจัง การศึกษาครั้งนี้ได้ผสมผสานแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ เป็นแนวทางในการวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521